

S kompozitnimi kazalniki do realne(jše) ocene ogroženosti občin v Sloveniji

izr. prof. dr. Irena Bačlija Brajnik

Trenutno veljavna uredba o metodologiji za določitev razvitosti občin

Kazalnik
1. Kazalniki razvitosti občine:
bruto dodana vrednost gospodarskih družb na zaposlenega
osnova za dohodnino na prebivalca občine
števílo delovnih mest na števílo delovno aktivnega prebivalstva občine
2. Kazalniki ogroženosti občine:
indeks staranja prebivalstva občine
stopnja registrirane brezposelnosti na območju občine
stopnja delovne aktivnosti na območju občine
3. Kazalniki razvojnih možnosti občine:
oskrbljenost z dobrinami in storitvami javnih komunalnih služb (stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje po aglomeracijah)
opremljenost s kulturno infrastrukturo (kulturni spomeniki in objekti javne kulturne infrastrukture)
delež območij Natura 2000 v občini
poseljenost občine

Prednosti in slabosti + navodila

prednosti	slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - že v uporabi (sistemski nastavki za zbiranje podatkov obstajajo) - možnost opazovanja trendov - ni finančnih in kadrovskih vložkov 	<ul style="list-style-type: none"> - kazalniki ne ustrezajo mednarodno primerljivim kazalnikom in smernicam - kazalniki ne odražajo dejansko razvitost občine
priložnosti	nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> - boljša teoretična argumentacija obstoječih kazalnikov - z manjšimi redakcijami doseči pravičnejšo porazdelitev sredstev (skozi kazalnike, ki realneje zajemajo razvitost občine) ter ohraniti možnost spremljanja skozi čas 	<ul style="list-style-type: none"> - adaptacijski odziv občin na obstoječe kazalnike - nepravično sofinanciranje projektov občin

- **Ne more se zagotoviti merjenje novih indikatorjev**
- **Zagotoviti argumentacijo za indikatorje, ki bodo vključeni**
- **Novi indeks (kompozitni indikatorji) se ne bo nujno uporabljal le za določanje sofinanciranja investicij**

Mednarodni indikatorji

Demografski kazalniki	
Rast populacije	Letna rast prebivalstva v občini. Hitra rast prebivalstva kot tudi negativna rast prebivalstva negativno vplivata na BDP in dohodek na prebivalca ter na koncu na gospodarski razvoj (Easterlin, 1967:99). Ekstenzivna rast prebivalstva povzroča večjo odvisnost od transferjev in posledično znižuje potrošnjo in investicijsko porabo (Dao, 2012:8), medtem ko je negativna rast prebivalstva povezana s staranjem prebivalstva in nižjo stopnjo produktivnosti (Bloom, Canning & Fink, 2010:595).
Velikost gospodinjstva	Povprečna velikost gospodinjstva v občini. Prevelika gospodinjstva lahko povezana z nižjo stopnjo gospodarskega razvoja, medtem ko tudi premajhna gospodinjstva negativno vplivajo na razvoj. Velika gospodinjstva so povezana z nižjim dohodkom na prebivalca in večjo transferno odvisnostjo (Deaton, 2003:147), medtem ko pretirano majhna gospodinjstva povzročijo nižjo ponudbo delovne sile in manjše varnostne mreže za starejše (Canning, Mitchell, Bloom & Kleindorfer, 1994:6).
Gostota prebivalstva	Število ljudi na kvadratni kilometer. Večja gostota prebivalstva je običajno povezana z višjimi stopnjami ekonomskega razvoja. Strnjena geografska območja olajšajo socialno interakcijo, povečajo obseg specializacije in povzročijo večjo donosnost naložbe javnih izdatkov (Klasen & Nestmann, 2006:612).
Stopnja urbanizacije	Odstotek ljudi v občini, ki živijo v urbanih aglomeracijah. Višje stopnje urbanizacije so običajno povezane z višjimi stopnjami gospodarstva razvoja (Bairoch & Braider, 1991:26). Urbanizacija prispeva k zagotavljanju kakovostnih delovnih mest, boljšemu dostopu do javnih storitev in ustvarjanju inovativnih procesov (Shabu, 2010:31).

Mednarodni indikatorji

Družben razvoj	
HDI (Human development index) / Indeks človekovega razvoja	<p>Stopnja človekovega razvoja, ki temelji na doseženi izobrazbi, pričakovani starosti in življenjskemu standardu, izražen z indeksom v razponu od nič do ena. Enota, ki je bližje ena, je povezana z višjo stopnjo gospodarskega razvoja.</p> <p>Ranis (2004:7) meni, da višje stopnje indeksa kažejo na ekonomsko mobilnost prebivalstva, širše zmožnosti izobraževanja in izboljšanja življenjskega standarda.</p>
Gini koeficient	<p>Enakomerna razpršenost dohodka med ljudmi v občini. Koeficient se giblje od nič (popolna enakost) do ena (popolna neenakost). Nižja vrednost je povezana z višjo stopnjo gospodarskega razvoja (Kanbur, 2000: 791). Visoke stopnje neenakosti pomenijo neenakomeren dostop do virov in nižje investicije v človeški kapital.</p>
Prag revščine	<p>Visok prag revščine je povezan z nižjimi stopnje gospodarskega razvoja (Todaro in Smith, 2011:248). Visok odstotek prebivalstva, ki živi v revščini, ne pomeni le nižjih ravni dohodka, ampak tudi druga tveganja, saj so posamezniki izpostavljeni nezdravim in nevarnim pogojem, kot posledica slabšega dostopa do izobraževanja in zdravstvene oskrbe.</p>
Stopnja pismenosti	<p>Odstotek ljudi v občini z osnovnimi bralnimi sposobnostmi. Višja stopnja pismenosti prispeva k napredku gospodarskega razvoja (Reddy, 2004:122).</p>
Indeks osnovne infrastrukture	<p>Stopnja razvitosti osnovne infrastrukture v občini. Višje ravni zagotavljanja infrastrukture so povezane z višjo stopnjo gospodarskega razvoja (Calderón & Servén, 2010:14). Zagotavljanje osnovne infrastrukture pomaga ustvariti konkurenčna okolja ter hkrati spodbujajo večji družbeni napredek.</p>
Indeks kriminala	<p>Stopnja kriminalnih dejanj v občini. Višja stopnja indeksa je povezana z nižjo stopnjo gospodarskega razvoja (Hossain, 2009:59). Razširjenost kriminalne dejavnosti ustvarjajo nestabilno okolja in odvrčajo investitorje in nove prebivalce.</p>

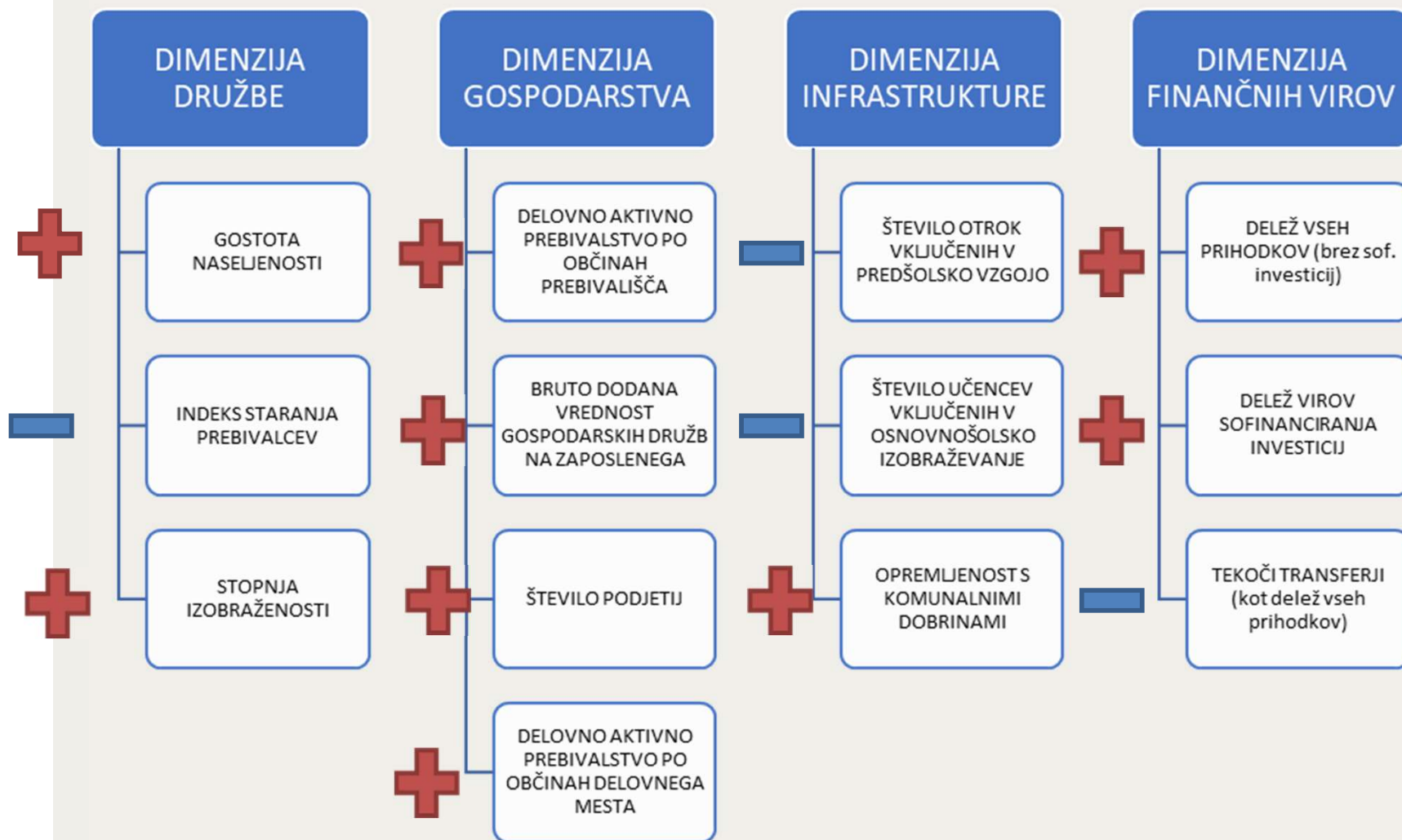

Mednarodni indikatorji

Delovna sila	
Ekonomsko aktivno prebivalstvo	Odstotek prebivalstva v občini, ki so zaposleni ali aktivno iščejo zaposlitev. Če je več ljudi, ki so ekonomsko aktivni, je to lahko povezano z večjo ponudbo delovne sile in pomeni učinkovitejše delovanje trga dela (Husmanns, Mehran & Verma, 1990:14).
Stopnja brezposelnosti	Odstotek delovno aktivnega prebivalstva, ki je nezaposlen. Višja stopnja brezposelnosti negativno vpliva na gospodarski razvoj (Belle & Bullock, 2011), saj je to povezano z nižjo porabo, višjimi izdatki za socialno varnost, ter z nižjim življenjskim standardom.
Ekonomija	
Stopnja rasti BDP	Stopnja spremembe bruto domačega proizvoda (BDP) v občini letno. Povečanje rasti BDP je v pozitivni korelaciji s spremembami v gospodarskem razvoju (Thirlwall, 2006:3). Večja rast proizvodnje se kaže v izboljšanju infrastrukture, naložb in ustvarjanja dodatnih delovnih mest.
Povprečni dohodek gospodinjstva	Povprečni dohodek na gospodinjstvo v občini letno. Višje ravni dohodka gospodinjstev so povezane z višjo stopnjo razvoja gospodarstva (Heerink, 2012:206). Večji prihodki gospodinjstev na splošno prispevajo k boljšim razvojnim potencialom otrok, povečajo se prihranki in socialna stabilnost družin.

Predlog prenovljenih kazalnikov RAZVITOSTI OBČIN

- Dimenzije so enakovredne (utežene)
- Nekateri indikatorji so negativni (obrnjena vrednost)